

Cseppentő Krisztina

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

"Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

**Nyelvszakválasztási hallgatói preferenciák változása
a bolognai rendszer tükrében**

<https://doi.org/10.48040/PL.2021.8>

A bölcsészettudományi képzésben nyelvszakokra jelentkező hallgatók motivációja egyértelműen megváltozott az elmúlt időszakban. A nagy nyelveken túl a kisebb nyelvek iránt például nyilvánvalóan nem a bölcsész pálya miatt érdeklődnek a felvételizők, hanem látszólag azért, mert magas szintű idegennyelv-tudással jobb munkaerőpiaci esélyeket látnak biztosítottak maguk számára. Ez a folyamat természetesen szoros összefüggésben áll mind az oktatás expanziójával, a nem hagyományos csoportok felsőoktatásban való megjelenésével, mind pedig az országos szinten a rendszerváltozás után bekövetkezett piaci változásokkal és folyamatokkal: értve ez alatt a magyar munkaerőpiacon időközben megjelent nemzetközi vállalatokat és külföldi munkaközvetítőket. A tendencia továbbá összefügg azzal a nemzetközileg is érzékelhető folyamattal, amelyet az oktatásnak szolgáltatással való válásaként szoktunk nevezni. A felsőoktatás szervezésére és tervezésére az európai oktatási térben, ennek részeként a bolognai folyamat van hatással, amelynek egyik kimondott célja, hogy a felsőoktatást közelítse a munkaerőpiachoz. Összességében tehát elmondhatjuk, hogy a felsőoktatás alapvető és jelentős változásokat él meg napjainkban. A tanulmány célja, hogy ezeket a folyamatokat összefüggésükben láttassa, és következtetéseket vonjon le a bolognai folyamat bevezetése óta eltelt időszakban nyelvszakokra jelentkező hallgatókkal kapcsolatban.

Kulcsszavak: bolognai folyamat, bölcsészettudomány, felsőoktatás, hallgatói preferenciák, oktatáspolitikai

Bevezetés

A 18. század második felében az iparosodással megindult egy olyan átfogó technikai, majd közlekedési fejlődés, amely a 21. századra az informatikai, majd telekommunikációs technológiai robbanással alapjaiban változtatta meg a világunkat. A társadalmakban pedig a rendi berendezkedést felváltotta a polgári társadalom, amelyben egyre inkább felértékelődött az oktatás szerepe, hiszen az ezáltal lehetővé vált a mobilitást. Napjainkra a társadalom tudásalapúvá vált, aminek fontos gazdasági vetületei is vannak. Miközben új szakmák jönnek létre, a már meglévők átalakulnak, és vannak olyanok, amelyek teljesen eltűnnek. Ami napjainkban a korábbi történeti időszakokhoz képest

jelentősen eltér, az ennek a változásnak az üteme és a nagysága: globalizált világunkban a változás minden társadalmi réteget elkerülhetetlenül érint.

Az átstrukturálódás a magyar felsőoktatásban is nyomon követhető: mostani állapotában az Európai Felsőoktatási Térség részeként a bolognai folyamatban. Ez az európai uniós reformprogram meghaladottnak tekinti az egyetem szerkezetére és funkcióira vonatkozó 19. századi német modellt, amely az 1800-as évek óta meghatározta az európai oktatási rendszereket. Ennek alapja az a Wilhelm von Humboldt (1810) nevéhez köthető műveltségkoncepció, amelynek célja az ember sokoldalú kiművelése – ideális esetben a választott tanulmányi irányhoz kapcsolódva a tudományokra és a művészetekre egyaránt kiterjedően. A bölcsészettudományokra épülő, sokoldalú általános képzés igénye mellett a kapcsolódó humboldti egyetemenként lényegi eleme a kutatás és tanítás egysége, valamint az akadémiai szabadság elve, amely az egyetem külső függetlensége által biztosítható.

Jelen tanulmány célja annak vizsgálata, hogy hogyan váltja fel a bolognai modell a humboldti világképet a világpiacon tendenciák hatására. A cikk első részében rövid áttekintést adok a bölcsészettudománynak a demokráciával való összefüggéséről, majd a felsőoktatás expanziójáról. Ezt követi a bolognai folyamat leírása, majd pedig a tanulmány második felében áttekérek a nyelvszakos hallgatói felvételi statisztikai adatok ismertetésére és elemzésére: megvizsgálom, hogyan változott a bolognai rendszer bevezetése óta az egyes szakok népszerűsége, és ez milyen általános tendenciát tükröz. Az egyetemi hallgatók nyelvtanulási motivációi kapcsán hivatkozom a témában elvégzett korábbi kutatásokra, bemutatok néhány nem nyelvszakos hallgatói motivációk tekintetében végzett korábbi kutatást is.

Bölcsészettudomány és demokrácia

A humboldti elképzelés középpontját a humán tudományokon alapuló közös műveltség határozta meg. Ez azonban az iparosodással először háttérbe szorult, majd pedig a kapitalista piacgazdaság kialakulásával és megerősödésével egészen marginalizált pozícióba kényszerült. A bölcsészettudományok, melyek a 19. századi egyetemeken a műveltség letéteményesei voltak, elveszítették népszerűségüket (Tamás, 2013). Ugyan egy-egy egyetemi szak piacképessége valóban megközelíthető közgazdasági szempontból is, a bölcsészettudományoknak az egyetemi képzési palettáról való eltűnése mégis nagyon veszélyes, mert a demokratikus politikai rendszerek a közös humanisztikus műveltség nélkül nem fenntarthatóak (Nussbaum, 2016). A kritikai képesség, a másokhoz való empatikus viszonyulás elválaszthatatlan azoktól a humanisztikus értékektől, amelyek a

bölcsészettudományok alapját jelentik. Ezek eltűnése hosszú távon a demokratikus rendszerek fennállását alapjaiban veszélyezteti.

Erre a veszélyre Edward Palmer Thompson (1970) brit történész már a hetvenes években felhívta a figyelmet. Elkerülhetetlennek látta, hogy az egyetem szolgáltató funkcióra redukálódjon, amely megítélése szerint óriási veszteség, hiszen az egyetem célja szerinte az, hogy fórumot biztosítson a szabad vitának és a „felforgató” gondolatoknak, amivel az egész társadalom dinamikus megújulásához járul hozzá (K. Horváth, 2018). Az alapfeszültség abból adódik, hogy a hagyományos műveltségismény nem megvalósítható piaci viszonyok között: a közjóként értett tudást átadó egyetem és a profitorientált ipari kapitalizmus ellentétben állnak egymással (Tamás, 2013).

A felsőoktatás expanziója

A második világháború tragédiájának – az emberveszteségnek, az anyagi kárnak, a testi és lelki traumáknak – hatására a nyugati politikai elit arra kezdett törekedni, hogy az oktatás kiterjesztése által csökkentse a társadalmi egyenlőtlenségeket. Ennek középpontjában a társadalmi igazságosság gondolata állt, amely törekvés az egyetemi képzések kiterjesztésében is megnyilvánult. A felsőoktatás felvállalt társadalmi funkciója az 1989/90-es rendszerváltással Magyarországon is a társadalmi egyenlőség támogatása lett.

Az 1970-es években Martin Trow (2000) az elitből a tömeges felsőoktatásba való átmenet problémáit vizsgálva úgy találta, hogy az elit felsőoktatás korszakának végét akkor értük el, amikor a benne résztvevők aránya átlépte a 15%-ot. Ezt azzal magyarázza, hogy ennél a küszöbnél átalakul a felsőoktatás rendszere. Megváltoznak a belépés feltételei, a szelekció, a tantervek, az oktatás formája és módszerei, a vizsgáztatás formája, az elérhető kvalifikáció jellege, a hallgatók motivációi, az oktatók rekrutációja, szocializációja, a sztenderdek és betartatásuk, a morális kérdések, a hallgatói szolgáltatások, a munkahelykeresés támogatása, a finanszírozás, az intézményi kormányzás és adminisztráció, a kapcsolat a középfokú oktatással és az oktatást szolgáló kutatások is (Rámháp, 2017).

Ez a folyamat az Egyesült Államokban az 1950-es években kezdődött, Európában egy évtizeddel később indult meg, hazánkban pedig csak a rendszerváltást követő időszakban (Hrubos, 2014). Magyarországon a kilencvenes évek első felében komoly lendületet vett ez a kiszélesedési folyamat (Polónyi, 2011): a jelentkezők és a felvettek száma egyaránt nagy arányban növekedett, de a felsőoktatási intézmények száma is jelentősen nőtt. Az expanzió hatására az oktatási rendszer növekvő kihívásokkal volt kénytelen szembenézni.

Ahhoz képest, hogy a tudásgazdaságban milyen mértékben változnak az emberrel kapcsolatos elvárások – gazdasági fogalommal élve a humánerőforrás-igények –, a felsőoktatás infrastruktúrája sokáig alig változott. Azért, hogy a felsőoktatás a megváltozott szükségleteknek mégis meg tudjon felelni, az Európai Unió a kétezres évek elején nagyarányú reformokat indított el: ezeket a lisszaboni stratégia és az uniós országok oktatási miniszterei által deklarált Bolognai Nyilatkozat írja le.

A bolognai folyamat

Több ország képviselői már 1999-ben aláírták a Bolognai Nyilatkozatot, de a közép-európai országok legtöbbje az Európai Unióhoz való csatlakozásával 2004-ben lépett be a felsőoktatás átfogó reformfolyamatába. Ennek a programnak a célja lényegében a felsőoktatási rendszer racionalizálása, az Európai Felsőoktatási Térség megvalósítása reformok segítségével, amelyek a pénzügyek, a menedzsment és a tantervek terén eszközölnek jelentős változásokat.

Kozma, Gál és Ceglédi (2010) tanulmányukban felfedik a bolognai folyamat háttérében működő társadalmi-politikai mozgatórugókat. Érvelésük szerint az Európai Unió rendszerszinten próbál ellenállni azoknak a világgazdasági tendenciáknak, amelyek a felsőoktatás üzleti alapokra való áthelyezése és a magán-felsőoktatási rendszer kialakulása irányába mutatnak. Így a bolognai folyamattal az Unió igyekszik a közszférában tartani a felsőoktatást. Ez nem könnyű feladat, hiszen a felsőoktatás klasszikus feladatai egészen eltérnek attól, amit a gazdasági érdekek vezérelte munkaerőpiaci igények diktálnak. Belátható, hogy ezek a folyamatok magukkal vonják a felsőoktatás rendszerének átalakulását is, ami többek között a nyelvszakokat is érinti. Egyes nyelvek felértékelődnek, míg mások másodlagossá válnak, amit a felvételi tendenciák is tükröznek. A következőkben ezért megvizsgálom a bolognai rendszer bevezetése óta a nyelvszakos hallgatókkal kapcsolatos felvételi adatokat.

Nyelvszakos hallgatói felvételi statisztikák a bolognai rendszerben

Ahhoz, hogy képet kapjunk a különböző nyelvszakok népszerűségéről és annak változásáról, összegyűjtöttem a Felvi.hu-n elérhető országos adatokat. Az 1. táblázat 2006-tól 2020-ig a különböző nyelvszakokra jelentkező és a felvett hallgatók számarányának változását mutatja évenkénti lebontásban.

1. táblázat. A bolognai rendszerben nyelvszakokra jelentkezők és felvettek száma

Év	Anglisztika		Germanisztika		Keleti nyelvek és kultúrák		Szlavisztika		Újlatin nyelvek és kultúrák	
	Jel.	Felv.	Jel.	Felv.	Jel.	Felv.	Jel.	Felv.	Jel.	Felv.
2020	2562	1140	707	334	874	453	420	186	415	182
2019	2349	1110	763	342	896	417	484	202	404	177
2018	2236	994	784	362	894	456	436	176	365	167
2017	2307	973	822	384	937	423	436	176	423	181
2016	2264	876	893	430	947	401	440	166	468	219
2015	2519	918	892	427	848	376	406	185	369	157
2014	2425	1097	934	438	949	387	542	182	549	247
2013	2116	1079	836	406	573	320	437	166	510	235
2012	2160	1003	1030	387	796	287	685	183	630	259
2011	2645	1118	1083	428	814	237	765	258	671	266
2010	2256	1031	1062	449	831	230	873	266	697	305
2009	2150	1105	1045	457	817	224	762	269	823	317
2008	1757	968	721	425	810	209	587	244	588	355
2007	2161	1091	993	481	1110	205	641	246	712	366
2006	2730	1428	1256	790	1249	219	612	268	836	438

Az 1. táblázatból jól látszik, hogy a nyelvszakokra jelentkezők öt nagy kategóriába sorolhatók. Az angol nyelv jelentőségét jól mutatja, hogy az összes közül csupán az anglisztika képzés jelenik meg önálló és egyelemű rovatként, míg a germanisztika, a keleti nyelvek és kultúrák, a szlavisztika és az újlatin nyelvekre jelentkező hallgatókról összesített adatok találhatóak a felvételi rendszerben. Így a germanisztika esetében például egy kategóriába került a német a holland és a skandináv nyelvekkel (dán, norvég, svéd). A keleti nyelvek és kultúrák szakon az arab, hebraisztika, indológia, iranisztika, japán, kínai, koreai, mongol, tibeti, török és újjörög szakirányok közül lehet választani. Szlavisztikán a bolgár, cseh, horvát, lengyel, orosz, szerb, szlovák, szlovén és az ukrán az elérhető lehetőségek; míg az újlatin nyelvek és kultúrák – 2012 előtt a romanisztika – körébe a francia, olasz, portugál, román és spanyol tartozik

Az adatok egyértelműen azt mutatják, hogy az anglisztika népszerűség töretlen, míg az összes többi nyelvszak a bolognai folyamat bevezetése óta fokozatosan veszített népszerűségéből. E mögött nagy valószínűség szerint az állhat, hogy a rendszerváltozás óta megváltozott piaci igények felerősítették az angol nyelv dominanciáját, így a kisebb nyelvek háttérbe szorultak. A piaci szemlélet felerősödése az egyetemi hallgatói idegennyelv-tanulási motivációval kapcsolatos korábbi kutatásokban is tükröződik. A következő részben ezekről számolok be.

Az egyetemi hallgatók nyelvtanulási motivációi

Számos korábbi kutatás vizsgálta az egyetemisták nyelvtanulási motivációit. Ezek egy része nem nyelvszakos hallgatókat mér fel, más részük pedig nyelvszakos hallgatókra vonatkozik. Az is elmondható, hogy a kutatások nagy része a bolognai folyamat bevezetésének határán készült.

Csizér és Kormos (2007) kérdőíves kutatásukban (N=230) gazdasági, műszaki, jogi, egészségügyi és természettudományi képzésben résztvevő budapesti egyetemistákat vizsgáltak. Ugyan a vizsgálat résztvevői nem nyelvszakosok voltak, de mivel a kutatás fókuszja a nyelvtanulással kapcsolatos motivációik feltárására irányult, eredményei mégis fontosak számunkra. A hallgatók saját bevallásuk szerint sok energiát fektetnek az angol nyelv elsajátításába és pozitívan állnak a nyelvtanuláshoz. A kutatás egyik fontos következtetése az, hogy a vizsgált képzések közül a jogi és a gazdasági szakos hallgatók motivációja a legmagasabb. Csizér és Kormos (2007) kiemelik, hogy e jelenség mögött az áll, hogy a hallgatók tudatában vannak annak, hogy a jövőbeli munkavégzésük során szükségük lesz magas szintű nyelvtudásra. Ez azt jelenti, hogy a motivációjuk elsősorban gyakorlati, pragmatikus cél által vezérelt (pl. jobb munkaerőpiaci lehetőségek, magasabb pozíciók, versenyképes fizetés). Bánhegyi és Fajt (2021) a Budapesti Gazdasági Egyetemen végzett nagymintás kérdőíves kutatásukban (N=1947) is hasonló eredményekre jutottak. Kimutatták, hogy a munkaerőpiacon értékes diploma mellett a hallgatók számára kiemelt jelentőségű az is, hogy versenyképes nyelvtudást és szaknyelvi tudást szerezzenek egyetemi tanulmányaik során, amely szintén megerősíti, hogy a hallgatók nyelvtanulási motivációja pragmatikus.

Török és Csizér (2007) budapesti első- és másodéves angol szakosokkal (N=100) végzett kismintás kérdőíves vizsgálatot. A kutatás eredményei alapján úgy tűnik, hogy a hallgatók angol nyelvvel való kontaktusa (pl. filmek, idegen nyelvű ismerősök, baráti kapcsolatok) jelentős hatással van arra, hogy mennyi erőfeszítést hajlandóak tenni a nyelvtanulásért. Továbbá kiemelt céljuk, hogy közel anyanyelvi tudásszintet érjenek el. Ennek a megvalósításának a zálogát az egyetemi nyelvszakban látják. Ebből arra következtetünk, hogy a nyelvszakra *nem bölcsészettudományként* tekintenek, hanem azt a *nyelvtanulás céljából* közelítik meg, tehát mintegy nyelviskolaként tekintenek az egyetemre. Tukacs (2015) a Nyíregyházi Főiskolán anglisztika szakosok körében végzett kismintás kérdőíves kutatásában (N=36) is kiemeli, hogy a hallgatók a praktikus, mindennapi életben hasznosítható tudást tartják fontosnak. Ennek alapján az irodalmi-civilizációs és a nyelvi, szaknyelvi komponensek arányának és tartalmának újragondolását sürgeti a nyelvszakokon azért, hogy

ezzel a hallgatói elvárásoknak – és további lépésben a piaci igényeknek – jobban megfeleljen a szak. Hasonló eredményre jutott Lovász (2005) is, aki Pécsen kismintán (N=36), német szakosokkal végzett kutatása során azt találta, hogy a hallgatók számára a nyelv eszközként jelenik meg. Választásukban nagy szerepet játszanak a távlati célok és a munkavállalással kapcsolatos jövőbeli elképzelések is. Azaz úgy vélik, hogy magas szintű német nyelvtudás birtokában jobb munkaerőpiaci lehetőségek nyílnak majd számukra.

A korábbi kutatások eredményeiből kitűnik, hogy a hallgatók motivációjára döntő hatással vannak a későbbi munkavállalással kapcsolatos elképzelések, így a leendő diplomájuk piaci értéke, a munkavállalás során értékes készségek. Ez azt is mutatja, hogy a humboldti műveltségcsúcs 21. században érvényét veszítette. Azok az egyetemek, amelyek közelebb vannak a munkaerőpiachoz, jobban vonzzák a hallgatókat (vö. pl. Bánhegyi, 2019; Bánhegyi – Fajt, 2020; Bánhegyi – Fajt – Dósa, 2020; Fajt, 2019). Ugyanez a tendencia figyelhető meg a Nyugat-Magyarországi egyetemek stratégiai tervezésében is (vö. pl. Rámháp, 2017).

Összegzés, kitekintés

A tanulmány célja az volt, hogy megvizsgálja a nyelvszakokkal kapcsolatos hallgatói preferenciákat történeti, társadalmi és nyelvoktatási perspektívában a bolognai folyamat magyarországi bevezetése óta eltelt 14 évben. Történeti megközelítésben röviden vázoltam az európai felsőoktatás megszervezésére alapvető hatást gyakorló humboldti műveltség- és egyetemkonceptiót, említést tettem a 20. század történelmi katalizmáinak társadalmi hatásairól, valamint a magyar viszonyok között az 1989/90-es rendszerváltozással megváltozott piaci helyzetről. Ezek összességében kétféle hatással voltak a felsőoktatásra: egyfelől a nagyarányú tömegesedés, másfelől a rendszer munkaerőpiachoz való közelítése köszönhető nekik.

A piaci viszonyok felsőoktatásra gyakorolt hatásáról elmondható, hogy az anglistikán kívül a más nyelvszakokra jelentkezők száma évről évre egyre csökkenő tendenciát mutat. Az anglistika azonban itt sem klasszikus filológiaiaként, hanem a nyelv eszközként való használata, munkaerőpiaci haszna miatt népszerű. Érdemes lenne szisztematikusan megvizsgálni, hogy a kis nyelvek esetében milyen hallgatói motivációk állnak a szakválasztás mögött. Gyakorlatilag nem készült a kisebb nyelveket érintő, ilyen igényű empirikus vizsgálat. A Felvi.hu statisztikai adatbázisában megtalálható adatokból is hiányzik a szláv, illetve a germán nyelveken belüli bontás, így a kis nyelvekre vonatkozó informatív adatok ott is hiányoznak. Fontos lenne megvizsgálni a jelenlegi helyzetet, különös tekintettel a kisebb nyelvekre,

mert az e tekintetben hozzáférhető empirikus vizsgálatok viszonylag régiek, számuk alacsony.

Hivatkozások

- Bánhegyi M. (2019): Alternatív értékelés a felsőoktatásban és a szaknyelvoktatásban: a portfóliómódszer. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.): *Porta Lingua 2019*. 255-274
- Bánhegyi, M. – Fajt, B. (2020): Portfólió a gazdasági szaknyelvoktatásban: hallgatói attitűdök. *Modern Nyelvoktatás*. 26/3. 38-50
- Bánhegyi, M. – Fajt, B. (2021): A BGE első évfolyamos egyetemi hallgatóinak intézményválasztási és nyelvtanulási motivációi. *Porta Lingua 2021/1*. 87-98
- Bánhegyi, M. – Fajt, B. – Dósa, I. (2020): Szaknyelvi portfólió újratöltve: egy hallgatói attitűdfelmérés tapasztalatai. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.) (2020): *Porta Lingua 2020. Szaknyelvoktatás és -kutatás nemzetközi kontextusban. Cikkék, tanulmányok a hazai szaknyelvoktatásról*. SZOKOE: Budapest. 215-230. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2020.18>
- Csizér, K. – Kormos, J. (2007): Nyelvtanulási motiváció az angol szakos egyetemisták körében. *Magyar Pedagógia*. 107/1. 29-43
- Fajt, B. (2019): Aspects of improving 21st century skills in tertiary education: cognitive flexibility and complex problem solving. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.): *Porta Lingua 2019*. 19-27
- Humboldt, W. v. (1810): Über die innere und äußere Organisation der höheren wissenschaftlichen Anstalten in Berlin. In: Flitner, A. – Giel, K. (eds.) (1982): Wilhelm von Humboldt: *Werke in 5 Bänden*. Bd. IV, Schriften zur Politik und zum Bildungswesen, 3. Aufl. Wissenschaftliche Buchgesellschaft: Darmstadt. 255-266
- Hrubos, I. (2014): Expanzió – határok nélkül. *Educatio*. 23/2. Felsőoktatási expanzió. 205-215
- Kozma, T. – Gál, A. – Ceglédi, T. (2010): A bolognai folyamat megvalósulása Közép-Európában. *Felsőoktatási Műhely*. 3/3. 69-78
- Lovász, Á. (2005): Első évfolyamos német szakos egyetemi hallgatók nyelvtanulási motivációja. *Magyar Pedagógia*. 105/4. 359-379
- Nussbaum, M. C. (2016). *Not for profit: Why Democracy Needs the Humanities*. Princeton University Press: Princeton, N. J. DOI: <https://doi.org/10.1177/0013124516630603>
- Polónyi, I. (2011): Keresztúton a hazai felsőoktatás. *Felsőoktatási Műhely*. 4/1. 29-42
- Rámháp, Sz. (2017): Felsőoktatási továbbtanulási motivációk Magyarországon a változó ifjúság és a piacosodó felsőoktatás tükrében. PhD-értekezés. Széchenyi István Egyetem BTK: Győr
- Tamás, G. M. (2013): Szolidaritás és kritika. *Élet és Irodalom*. 57/4. 1-11
- Thompson, E. P. (szerk.) (1970): *Warwick University Ltd. Industry, Management and the Universities*. Penguin: Harmondsworth
- Török, D. – Csizér, K. (2007): Nyelvtanulási motiváció az angol szakos egyetemisták körében. *Iskolakultúra*. 17/11-12. 38-49
- Trow, M. (2000): From Mass Higher Education to Universal Access: The American Advantage. *Minerva*. 37/4. 303-328 DOI: <https://doi.org/10.1023/A:1004708520977>
- Tukacs, T. (2015): Anglisztika szakos hallgatók motivációja a Nyíregyházi Főiskolán – egy kérdőív tanulságai. *EduLingua*. 1/1. 29-53

Internetes hivatkozások

- K. Horváth, Zs. (2018): Rossz közérzet az egyetemen, E. P. Thompson és a tudás áruvá válása. <https://litera.hu/irodalom/publicisztika/k-horvath-zsolt-rossz-kozerzet-az-egyetemen-e-p-thompson-es-a-tudas-aruva-valasa.html>